

Janusz Gilas

"Reflections on principles and practice of international law. Essays in honour of Leo J. Bouchez", red. Terry D. Gill, Wybo P. Heere, The Hague 2000 : [recenzja]

Kwartalnik Prawa Publicznego 1/1, 281-283

2001

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

TERRY D. GILL I WYBO P. HEERE (RED.), *REFLECTIONS ON PRINCIPLES AND PRACTICE OF INTERNATIONAL LAW. ESSAYS IN HONOUR OF LEO J. BOUCHEZ*, MARTINUS NIJHOFF PUBLISHERS, THE HAGUE 2000, SS. 289

W serii wydawniczej *Nova et Vetera Iuris Gentium*, w której w 1964 r. Leo Bouchez opublikował swą pracę doktorską na temat reżimu zatok w prawie międzynarodowym tym razem ukazała się książka pamiątkowa poświęcona jego pamięci. Leo Bouchez przeszedł bowiem na emeryturę w uniwersytecie w Utrechcie, w którym od 1969 r. był profesorem prawa międzynarodowego publicznego. W jego dorobku znalazły się przede wszystkim prace z dziedziny prawa morza. Nic więc dziwnego, że w recenzowanej księdze pamiątkowej zawarto także studia poświęcone prawu morza. Shabtai Rosenne opublikował artykuł dotyczący wód historycznych na trzeciej konferencji prawa morza a A.H.A. Soons studium poświęcone nowemu wyjątkowi od wolności mórz otwartych, a mianowicie wynikającemu z sankcji stosowanych Radę Bezpieczeństwa.

U polskiego czytelnika szczególne zainteresowanie wywołuje artykuł historyczny Cornelisa G. Roelofsena, poświęcony roszczeniom niektórych mieszkańców Szczecina przeciwko Republice Holenderskiej i ich sądowemu rozstrzygnięciu (1609-1617). Jest to także komentarz do fragmentu II.17.20 dzieła Grocjusza *Trzy księgi o prawie wojny i pokoju*. Sprawa dotyczyła odpowiedzialności Republiki Holenderskiej za zajęcie statku należącego do Jakuba Lange przez korsarza w służbie holenderskiej Dirk Dircksa, który ostatecznie sprzedał ładunek znajdujący się na statku, a załogę, w tym Jakuba Lange, wysadził zaokrętowując ich na inne statki. Sprawa nie została rozstrzygnięta po myśli Jakuba Lange i rekomendującego jego roszczenie księcia Pomorza Filipa, gdyż sąd holenderski, wbrew także trzem opiniom uniwersytetów niemieckich uznał, że państwo nie odpowiada materialnie za działania korsarza, który nie jest jego organem. Uzasadnienie dla tego stanowiska zawierało się w myśli, iż prawo publiczne jest czymś innym niż prawo cywilne, na którym roszczenie było oparte.

Ciekawe jest studium Terry D. Gilla poświęcone współczesnemu kontekstowi doktryny sprawiedliwej wojny. Autor traktuje historię w całej jej ciągłości dochodząc do wniosku, że zwłaszcza w kontekście samoobrony we współczesnym prawie międzynarodowym można się dopatrzeć związków z doktryną wojny sprawiedliwej. Autor dochodzi natomiast do wniosku, że nie ma wpływu doktryny wojny sprawiedliwej na prawo interwencji humanitarnej, które swe początki odnajduje w praktyce państw europejskich i Stanów Zjednoczonych w XIX w. w interwencjach na Bałkanach i w Ameryce Łacińskiej. Wątpliwość wywołuje zaliczanie ujęć prawa do wojny u klasyków prawa międzynarodowego, jak Vittorii, Gentilisa i Grocjusza, do nurtu konstytuującego doktrynę wojny sprawiedliwej.

Dobrze udokumentowany jest artykuł poświęcony problemowi obywatelstwa w postępowaniu ekstradycyjnym. Autor – S. Bedi – śledząc praktykę państw kontynentalnych Europy i kręgu anglosaskiego dochodzi do wniosku, że ekstradycją nie będą objęci obywatele, ale w charakterze wniosku postuluje, że rozwiązaniem byłoby powierzenie takich spraw karnych sądom państw trzecich. Zagadnienie nie jest jednak omawiane i być może powinno stać się punktem wyjścia do pełnej analizy tego rozwiązania przez innych autorów. Są bowiem precedensy, jak chociażby sprawa terrorystów libijskich winnych katastrofy w Lokerbie.

Udało się studium Wybo P. Heere poświęcone jurysdykcji w atmosferze i przestrzeni kosmicznej. W stosunku do polskich ujęć tej problematyki zwraca uwagę omówienie przestępstw popełnianych przez pasażerów na pokładach statków powietrznych oraz ujęcie problemu jurysdykcji karnej w związku z przestępstwami popełnionymi na międzynarodowych pojazdach kosmicznych i zwłaszcza pojazdach wystrzelianych przez prywatne wielonarodowe konsorcja kosmiczne.

Przeszość Holandii jako państwa kolonialnego uzasadniła poświęcenie w księdze pamiątkowej dwu studiów problemom prawa międzynarodowego w Azji. Ko Swan Sik opublikował artykuł na temat azjatyckich sporów terytorialnych, zatrzymując się na kwestiach statusu terytorialnego wysp Sipadan i Ligitan, co do których toczy się spór między Indonezją a Malezją, natomiast Christa F. Meindersma napisała artykuł o walce z przemocą wobec kobiet w południowej Azji. W nurcie poświęconym Azji można umiejscowić także studium Michaela C. van Walta van Praaga dotyczące samostanowienia. Dokonuje on przeglądu mapy politycznej świata, w którego rozmaitych punktach toczy się batalia o samostanowienie. Autor jest doradcą prawnym Dalai Lamy i rządu tybetańskiego na uchodźstwie, szkoda zatem, że nie można dostrzec analizy sprawy tybetańskiej.

W konkluzji można rekomendować recenzowaną książkę czytelnikowi polskiemu, zwłaszcza znawcom prawa morza, którzy mogą kontynuować związek duchowy ze znakomitym znawcą zagadnienia zatok w prawie międzynarodowym.

Janusz Gilas*

ENCYCLOPEDIA OF PUBLIC INTERNATIONAL LAW, POD RED. RUDOLFA BERNHARDTA, AMSTERDAM, NORTH HOLLAND, T. I–IV, 1992–2000.

W czterech tomach zawarto artykuły, często bardzo obszerne z zakresu prawa międzynarodowego publicznego. Zwraca uwagę poświęcenie specjalnych artykułów ważniejszym traktatom międzynarodowym oraz wyrokom i opiniom doradczym STSM i MTS, a także wyrokom innych trybunałów międzynarodowych. W encyklopedii zawarto także szereg haseł dotyczących prawa międzynarodowego prywatnego, których znajomość może okazać się przydatna dla specjalistów prawa międzynarodowego publicznego. Do takich haseł należą na przykład w tomie II hasła poświęcone haskim konwencjom prawa międzynarodowego prywatnego czy też hasło dotyczące międzynarodowej ochrony własności przemysłowej lub w tomie III dotyczące wspólnych przedsięwzięć, czy też generalnie prawa międzynarodowego prywatnego lub też wreszcie hasło o uznaniu i wykonaniu zagranicznych orzeczeń sądowych i arbitrażowych.

Brakuje natomiast haseł odgraniczających prawo międzynarodowe publiczne od prawa morskiego, jak centralnego hasła „prawo morskie” i funkcjonalnego hasła „konwencje brukselskie prawa morskie”. Jest natomiast w tomie I hasło „prawo lotnicze”.

Dobrze udało się w encyklopedii odgraniczyć prawo międzynarodowe publiczne od nauki stosunków międzynarodowych (hasło „stosunki międzynarodowe”). Jeśli więc są w encyklopedii hasła na temat stosunków międzynarodowych to tylko wówczas, gdy są one regulowane przez prawo międzynarodowe.

W encyklopedii zamieszczono także hasła poświęcone ważnym organizacjom międzynarodowym. Wzorowe jest na przykład hasło do-

---

* Prof dr hab. Janusz Gilas – profesor w Katedrze Prawa Międzynarodowego, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń.